

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI LANNOITEVALMISTELAIN MUUTTAMISESTA (HE 3/2020 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys HE 3/2020 vp, josta on antanut maa- ja metsätalousvaliokunnalle lausuntonsa oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf.

Lausunnoissa esitettyjen kysymysten osalta maa- ja metsätalousministeriö lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Oikeusministeriön lausunto

Oikeusministeriö on lausunnossaan erityisesti kiinnittänyt huomiota esityksen perustuslainmukaisuuteen ja todennut, että ehdotettua sääntelyä voidaan hallituksen esityksestä ilmenevin perustein pitää perustuslain 124 §:n kannalta riittävänä.

Alihankkijoiden asema

Oikeusministeriö on todennut myös, että perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisesti ilmoitettujen laitosten alihankkijoilla on katsottu voivan olla lähinnä julkista hallintotehtävää hoitavan omaa palveluntuotantoa täydentävä rooli ja siihen on lähtökohdaisesti kohdistettava vastaava viranomaisvalvonta kuin alkuperäiseen palveluntuottajaan.

Maa- ja metsätalousministeriö arvioi asiaa lannoitevalmistelain muutoksen yhteydessä. EU:n uuden lannoitevalmistasetuksen 26 artiklan mukaan ilmoitetun vaatimuksemukaisuuden arviointilaitoksen on varmistettava, että alihankkija täyttää samat ilmoitettuja laitoksia koskevat artiklan 24 mukaiset vaatimukset, ja tiedotettava asiasta ilmoittamisesta vastaavalle viranomaiselle eli Ruokavirastolle. Laitos vastaa myös täysin alihankkijan suorittamista tehtävistä, riippumatta siitä, mihin alihankkija on sijoittautunut. Lisäksi ilmoitettu laitos voi antaa ainoastaan sellaisia toimia alihankintaan, joista on sovittu asiakkaan kanssa. Ilmoitettujen laitosten on pidettävä ilmoittamisesta vastaavan viranomaisen eli Ruokaviraston saatavilla asiakirjat, jotka koskevat alihankkijan pätevyyden arviointia sekä itse vaatimustenmukaisuuden arviointityötä.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo edellä esitetyn perusteella, että alihankkijoihin kohdistuu vastaavat vaatimukset ja ilmoitetun laitoksen kautta myös vastaava viran-

omaisvalvonta kuin alkuperäiseen palveluntuottajaan, vaikka alihankintana toteuttavien vaatimustenmukaisuuden arviointitoimien laajuutta ei asetuksessa ole rajattu.

Ehdotetun lannoitevalvontalain 15 b § 3 momentti

Oikeusministeriö on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota ehdotettuun lannoitevalmistelain 15 b §:n sääntelyyn ilmoitettuihin laitoksiin sovellettavista hallinnon yleislaeista ja katsonut, että se olisi asianmukaista tarkistaa vastaamaan lainsäädännössä yleisesti käytettyä viittaustekniikkaa.

Tämä perusteella maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että lannoitevalmistelain 15 b §:n 3 momentti voitaisiin eduskuntakäsittelyn yhteydessä muuttaa seuraavasti:

Ilmoitetun vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen tai sen käyttämän tytäryhtiön tai alihankkijan on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallinto- tehtäviä hoitaessaan noudatettava hallintolakia (434/2003), lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003), kielilakia (423/2003), julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019) ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettua lakia (306/2019). Ilmoitetun vaatimuksenmukaisuuden arviointilaitoksen tai sen käyttämän tytäryhtiön tai alihankkijan henkilöstöön sovelletaan lisäksi rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on lausunnossaan esittänyt yleisiä kommentteja uudesta EU:n lannoitevalmisteasetuksesta todeten muun muassa, että sisällyttämällä myös orgaaniset bio- ja jätöpohjaiset lannoitevalmisteet EU:n lannoitelainsäädäntöön piiriin halutaan varmistaa eri lannoitetyyppien tasapuoliset markkinaolosuhteet ja mahdollistaa uusia lannoitevalmisteinnovaatioita. Asetusmuutos harmonisoi lannoitevalmiste-markkinoita vain osittain, sillä päätösvaltaa säilyy myös kansallisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö on erityisesti kiinnittänyt huomiota siihen, että ravinteiden kierrätys lannoitevalmisteiksi johtaa eloperäisten raaka-aineiden osalta eräisiin sääntelyn rajapintakysymyksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö on todennut, että lannoitevalmisteiden muuntogeenisyyden valvonnassa noudatetaan Suomessa geeniteknikkalakia (377/1995) ja sen nojalla annettuja säädöksiä. Sosiaali- ja terveysministeriö piti ongelmallisena lannoitevalmiste-, geenitekniikka- ja jätelainsäädännön välisiä ristiriitaisuuksia ja totesi, ettei uusi EU:n lannoitevalmiste-asetus näyttäisi selkeyttävän tilannetta. Lisäksi EU-tuomioistuimen 25.7.2018 tekemä päätös direktiivin 2001/18/EY soveltamisesta uusiin mutageneesitekniikoihin ja komission alustava tulkinta em. päätöksen soveltamisesta kaikkiin v. 2001 jälkeen käyttöön otettuihin genominmuokkaustekniikoihin laajentaa tarvetta valvoa myös uusilla tekniikoilla muokattuja organismeja sisältävän jätteen käsittelyä ja hyödyntämistä. Suomessa toistaiseksi vain Ruokavirastolla ja Tullilla on GMO-analytiikkaan akkreditoidut analyysilaboratoriot ja ministeriön tulkinnan mukaan vaatimuksenmukaisuuden arviointilai-

toksilla ei olisi tällä hetkellä edellytyksiä arvioida käytännössä lannoitevalmisteiden muuntogeenisyyttä, joten tältä osin niiden vaatimuksenmukaisuuden arvioinnin ja valvonnan tulisi säilyä edelleen Ruokavirastolla.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että edellä mainittuja kysymyksiä tulee käsitellä tarkemmin lannoitevalmistelain jatkovalmistelun yhteydessä. Ministeriö toteaa kuitenkin, että valmistajien ja valtuutettujen edustajien ja maahantuojien on tehtävä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen (Ruokavirasto) kanssa tämän pyynnöstä yhteistyötä mahdollisissa toimissa, joilla pyritään poistamaan niiden markkinoille saattaman EU-lannoitevalmisteen aiheuttamat riskit.

Ruokaviraston lausunto

Ruokavirasto on lausunnossaan todennut koneellisen allekirjoituksen nopeuttavan päätösten toimittamista asiakkaille. Lisäksi Ruokavirasto on tuonut esille uuden tehtävän käynnistämisen ja niiden hoitamisen tuovan jonkin verran resurssitarvetta.

Tältä osin maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että vaikka näiden tehtävien arvioidaan lisäävän hieman Ruokaviraston hallinnollisia velvoitteita ja kuluja, ei tehtävien arvioida aiheuttavan tarvetta lisäresursseille Ruokavirastossa.

Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

Edellä mainitut pitävät lausunnoissaan esitystä yleisesti ”tarkoituksenmukaisena”. Lisäksi lausunnoissa tuotiin muun muassa esille näkökohtia (esim. kiertotalous), jotka ovat ajankohtaisia, kun kansallinen lannoitevalmistelaki uudistetaan vastaamaan uuden EU:n lannoitevalmistesäätöjen vaatimuksia.